

LA COMPETÈNCIA DE LA GENERALITAT EN MATÈRIA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA, CONFIRMADA PEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

per Lluís Jou

Notari

El Tribunal Constitucional, en Sentència dictada el 21 d'abril d'enguany, ha resolt el conflicte de competència 649/84 promogut pel Govern de l'Estat contra l'article 3 del Decret de la Generalitat de Catalunya 125/84 de 17 d'abril.

Aquesta norma legal, promulgada fa justament cinc anys per tal de desenvolupar parcialment l'article 10 de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya, de 18 d'abril de 1983, estableix una sèrie de previsions per al que aquí interessa, les normes bàsiques per les quals els documents púllengües oficials.¹

L'article 10 de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya disposa, per al que aquí interessa, les normes bàsiques per les que els documents públics s'han de redactar en la llengua oficial que l'atorgant escollirà, o, si hi ha

1. El text de la norma impugnada és el següent:

«Article 3. Si sorgeix algun dubte d'interpretació de les escriptures públiques atorgades en ambdues llengües oficials, prevaldrà el text en la llengua que els propis atorgants hagin estipulat a l'escriptura. Si no hi ha cap estipulació al respecte caldrà atènr-se a les següents regles:

»a) Prevaldrà el text en l'idioma català quan tots o la majoria dels atorgants resideixin a Catalunya en el moment de l'atorgament.

»b) En cas contrari, és a dir, quan tots o la majoria dels atorgants resideixin fora de territori català, prevaldrà el text castellà.

»c) En cas que resideixin dins i fora de territori català un mateix nombre d'atorgants, prevaldrà el text castellà sempre que algun o alguns dels atorgants que resideixen fora de Catalunya manifestin el seu desconeixement de la llengua catalana i la seva voluntat de prevalença del text en castellà. En cas de no constar aquets extrems prevaldrà el text català.»

més d'un atorgant, en la que aquests acordaran; i que els fedataris públics han d'expedir en castellà o en català, segons que ho sollicitarà l'interessat, les còpies.² No fa cap referència, però, ni a la llengua ni a la forma en què cal redactar el document quan, essent dos els atorgants, no hi ha acord entre ells pel que fa a la seva llengua, ni a la possibilitat que, per acord de les dues parts, el document sigui redactat en les dues llengües.³ La mancança de la Llei catalana és suplerta pel Decret de 17 d'abril de 1984, l'article segon del qual estableix que «si no hi hagués acord quant a la llengua, l'escriptura s'atorgarà en ambdues llengües oficials, sense que calgui emprar el sistema de doble columna. També s'atorgarà en ambdues llengües per voluntat conjunta de tots els atorgants». A l'article tres (precisament l'impugnat pel Govern de l'Estat) s'ofereixen unes pautes per establir quin dels dos textos ha de prevaler en el supòsit de dubte d'interpretació entre ells. L'article quart estableix que en el supòsit d'haver-se emprat les dues llengües oficials, la còpia pot lliurar-se en una sola d'aquestes si així ho determina la persona a favor de la qual es lliura. Finalment, l'article cinquè estableix una més que discutible norma que, després de repetir el que diu la Llei, és a dir, que quan calgui expedir una còpia en l'altra llengua oficial de l'emprada a l'escriptura matriu, es farà constar el seu caràcter de traducció feta sota la responsabilitat del notari autoritzant, afegeix que cal protocolitzar aquesta «primera» còpia traduïda, per tal que en el futur qualsevol altra còpia tret a en aquesta llengua sigui còpia de la primera.

El Govern de l'Estat, que no va impugnar l'article 10 de la Llei de Normalització Lingüística, impugnà només l'article tres del Decret simplement per motius competencials, al·legant que la competència per dictar la norma que aquest article conté corresponia a l'Estat en base a: a) Que l'Estat té competència exclusiva en matèria de regles relatives a l'aplicació i eficàcia de les normes jurídiques»; i, b) Que també la té en matèria d'ordenació dels instruments públics, tot assegurant l'Advocat de l'Estat que un aspecte fonamental de l'ordenació dels instruments públics és el relatiu a la determinació de quin text preval en el supòsit de dubtes d'interpretació en les escriptures atorgades en dues llengües oficials.

2. «Article 10. — Els documents públics atorgats a Catalunya s'han de redactar en la llengua oficial que l'atorgant escollirà, o, si hi ha més d'un atorgant, en la que aquests acordaran. En tots els casos els fedataris públics han d'expedir en castellà les còpies que hauran de tenir efecte fora dels territoris en què el català és idioma oficial. Els fedataris públics han d'expedir en castellà o en català, segons que ho sollicitarà l'interessat, les còpies o les testimoniances i de traduir, quan calgui, les respectives matrius i documents sota llur responsabilitat.»

3. Tant la Llei d'ús i ensenyament del valencià, de 23 de novembre de 1983 (article 13), com la Llei balear de normalització lingüística, de 29 d'abril de 1986 (article 10), preveuen de manera expressa la redacció de documents notariais en les dues llengües oficials.

El Tribunal Constitucional sentència i falla que la competència per dictar la norma correspon a la Generalitat de Catalunya, i ho fa en base a la competència de la Generalitat en matèria de normalització lingüística, tot i que queda ben clar que la competència en matèria d'ordenació d'instruments públics correspon a l'Estat.

Penso que aquest és l'aspecte més destacable de la Sentència, i que permet treure conclusions en multitud d'aspectes i de matèries en què, tot i no tenir la Generalitat una competència material, podrà dictar normes de normalització lingüística. Els temes, en debat encara, de l'etiquetatge, i, especialment, de la llengua dels assentaments i les certificacions dels registres públics estatals poden ser vistos amb optimisme després d'aquesta Sentència que, per altra banda, no fa més que seguir el que ja va apuntar el Tribunal Constitucional en el fonament jurídic quart de la Sentència 82/1986, dictada en resoldre el recurs interposat per l'Estat contra la Llei Basca bàsica de normalització de l'Euskera, aplicable també a les altres sentències, 83/86 i 84/86 sobre les lleis catalana i gallega.

Vegem els punts de més interès dels cinc fonaments jurídics de la Sentència que comentem:

El fonament jurídic primer es limita a centrar el conflicte i el debat deixant clar que: «No és el contingut de les regles el que s'impugna, sinó la competència per dictar-les».

El fonament jurídic segon constata que l'Estat reconeix a la Generalitat competències per dictar normes de normalització lingüística en l'àmbit dels documents públics, atès que no va impugnar l'article 10 de la Llei ni impugna tot el Decret 125/84 i estableix que *«debe resolverse hasta qué punto el ejercicio por parte de la Generalidad de competencias de normalización lingüística en el ámbito de las escrituras públicas es compatible con las competencias sectoriales del Estado... Tal compatibilidad ha de articularse de modo tal que ni la competencia autonómica de normalización lingüística pueda convertirse en un expediente que... habilite a la Comunidad Autónoma para regular... materias reservadas al Estado ni, tampoco... las competencias sectoriales del Estado puedan convertirse en un obstáculo que bloquee o vacie la competencia que sobre normalización lingüística tiene la Comunidad Autónoma»*.

El fonament jurídic tercer assenyala que *«... del juego del artículo 3.2 de la Constitución y del artículo 3 del Estatuto de Autonomía de Cataluña... deriva la competencia en materia lingüística de la Generalidad, que resulta de esta forma habilitada para determinar el alcance de la cooficialidad...»*. D'aquesta manera, *«... la Generalidad puede... no sólo permitir expresamente o recomendar el uso del catalán en las escrituras públicas, sino también valorar su empleo, porque sólo se fomenta en este contexto el uso del catalán... si se reconoce valor al texto catalán...»* De tot plegat se'n

desprén que «... la Generalidad tiene competencia para dictar el citado artículo 3 del Decreto 125/1984...».

El Tribunal Constitucional s'aparta aquí de la posició que va mantenir en la Sentència 69/1988, de 19 d'abril, en matèria d'etiquetatge de productes comercialitzats a Catalunya, en el fonament jurídic 3 de la qual assenyala que «el artículo 3.3 de su Estatuto, más que enunciado de una norma competencial expresa un mandato... estando... en presencia, no de una competencia en sentido propio, sino de un compromiso... (que) no confiere, pues, competencia específica alguna a la Comunidad Autónoma frente al Estado...».

Els fonaments jurídics cinquè i sisè de la Sentència 123/1988, de 23 de juny, de 1988 relativa a la Llei de Normalització Lingüística de les Illes s'apropen, en el seu sentit a l'anterior. Efectivament, el Tribunal Constitucional va declarar inconstitucional l'article 13 de la Llei Balear, que regulava l'ús del català per a les persones que realitzen el servei militar a les Illes, argumentant que «...la atribución de la regulación de la cooficialidad y sus efectos no puede suponer la atribución de competencias específicas más allá del marco establecido en el reparto que llevan a cabo la Constitución y los Estatutos... en consecuencia, en ejercicio de una atribución competencial expresa, corresponde al Estado la regulación material del uso de las lenguas oficiales en las Fuerzas Armadas...». També va declarar inconstitucional l'article 20 de la Llei, que exigia que s'acredités el correcte coneixement del català per tal de lliurar el títol de graduat escolar, en base a la competència exclusiva de l'Estat per fixar els ensenyaments mínims i la regulació de condicions per a l'obtenció de títols acadèmics, tot dient que l'exigència d'acreditar el coneixement del català «... incide en un ámbito reservado a la competencia exclusiva del Estado, creando una nueva condición...».

El fonament jurídic quart estudia si amb el Decret impugnat la Generalitat envaeix, com allega l'Advocat de l'Estat, la competència estatal de determinació de regles relatives a l'aplicació i eficàcia de les normes jurídiques, qüestió que «... no es difícil dada la evidente inadecuación de la citada cláusula constitucional para justificar la retención en el Estado de las reglas contenidas en el precepto impugnado en este conflicto».

El Tribunal Constitucional, amb la contundència d'aquest paràgraf, rebutja enèrgicament l'allegació abusiva de la competència reservada en matèria de regles sobre l'aplicació de les normes jurídiques. Penso que també aquí fa una mica pas enrera de la posició mantinguda en les Sentències 83/1986 i 123/1988, que declararen inconstitucionals i nuls els articles 6.1 de la Llei Catalana de 18 d'abril de 1983 i l'article 7.1 de la Llei Balear de 29 d'abril de 1986, en el punt que establien la preferència del text català en cas «d'interpretació dubtosa» dels texts català i castellà de les Lleis dels Parlaments respectius. En aquelles Sentències, el Tribunal va admetre l'argument de la competència estatal en matèria d'aplicació de les

normes. En la Sentència que comentem, de 21 d'abril de 1989, no admet l'allegació de l'advocat de l'Estat en aquest sentit. Cal dir però que el Tribunal distingeix entre la interpretació de les normes i la interpretació dels contractes i testaments, i també entre el fet que les normes sobre lleis eren imperatives i les del Decret 125/84 impugnats es limiten a establir punts de connexió i deixen sempre lliure el recurs als tribunals. De tota manera, em sembla remarcable el rebuig ferm del Tribunal a l'allegació indiscriminada de la competència en matèria d'aplicació de normes.

Finalment, el fonament jurídic cinquè, indica que «...la reserva al Estado de la ordenación de los instrumentos públicos tiende al aseguramiento de un tratamiento normativo unitario y común de los documentos públicos notarialmente autorizados... uniformando a tal fin el régimen de su naturaleza y contenido, de sus requisitos internos y formales, de su validez y eficacia, y en general, de todos aquellos aspectos que comprometan la unidad de su disciplina jurídica...». Però, indica, tot seguit que «... En una situación de cooficialidad lingüística... el ejercicio de la competencia autonómica de normalización lingüística tiene por fuerza que incidir en materias también acotadas por otros títulos competenciales reservados al Estado...» i, per tant, no «...podemos considerar excesivo el ejercicio de la misma competencia cuando ésta se refiera a... la lengua de las escrituras públicas... porque de lo contrario si tal criterio se generalizara, la competencia autonómica quedaría vacía de contenido... se trata de reglas a cuya operatividad no se anuda consecuencia alguna que sea relevante para el régimen de la naturaleza y contenido de las escrituras públicas, ni para la disciplina de los requisitos y condiciones de validez y eficacia de las mismas, que no resulta en modo alguno afectada». I tot per acabar sentenciant que «No puede... entenderse que la Generalidad de Cataluña, al establecer... las reglas contenidas en el artículo 3.º del Decreto 125/84 haya invadido la competencia reservada al Estado por el artículo 149.1.8.ª de la Constitución en materia de ordenación de los instrumentos públicos, cuya unidad de regulación no ha sido inconstitucionalmente atacada».

Aquest darrer fonament jurídic, juntament amb el segon i el tercer, són tan clars en establir una clara compatibilitat de la competència de la Generalitat en matèria de normalització lingüística i les competències de l'Estat en aquelles matèries en què aquest la té reservada, que no ens podem estar de fer una transposició ideal al tema dels registres públics. Només ens caldria substituir «*instrumentos públicos*» per «*registros públicos*», per esvaïr tots els dubtes i totes les alegacions que des de diversos sectors es fan per defensar que la llengua dels registres públics estatals ha de ser sempre la castellana i per indicar que la Generalitat no és competent per dictar disposicions normalitzadores en aquest àmbit. Des d'aquest punt de vista, i si mai es tira endavant una modificació de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya, la del seu article onzè s'imposa.

En definitiva, la Sentència que comentem depassa a bastament l'àmbit sectorial concret de la norma impugnada per l'Estat i, retorna a la doctrina del 1986 en establir que la Generalitat té plena competència, i exclusiva, en matèria de normalització lingüística fins i tot en qüestions en què la competència material és reservada a l'Estat. Diríem que acaba d'una vegada amb la vacil·lació jurisprudencial sobre el caràcter de norma competencial o de simple mandat a les Administracions competents de l'article tres de l'Estatut. Cal esperar, en endavant, que el Tribunal Constitucional no canviï novament de criteri; que els governs català i espanyol n'extreguin conseqüències l'un amb una major decisió en la política normalitzadora i l'altre deixant d'entrebancar l'ús de la llengua catalana; i que la doctrina jurídica catalana sigui, en aquest punt, unànime.

Calafell, setembre de 1989.